

Kommune nekter å følge Sivilombudsmannen - opprettholder advarsel

Skrevet av: Susanne Azevedo Stirø, advokatfullmektig Advokatfirma Raugland
Publisert 06.12.2019 (Artikkelen stod på trykk i Utdanning 14/2019)

Arbeidstakere har, på lik linje med andre, yringsfrihet. Yringsfriheten er vernet i Grunnloven og er en grunnleggende menneskerettighet.

Samtidig har en arbeidstaker også lojalitetsplikt over arbeidsgiver, som innebærer at arbeidstakeren skal avstå fra handlinger eller opptreden som kan skade arbeidsgiverens interesser. Både styringsretten og arbeidsmiljøloven kan gi grunnlag for arbeidsrettslige reaksjoner dersom lojalitetsplikten brytes.

En arbeidstaker vil kunne bli identifisert med arbeidsgiveren, slik at det som sies av arbeidstakeren kan bli oppfattet som arbeidsgiverens uttalelser og handlinger. Følgelig vil det kunne oppstå et spenningsforhold mellom yringsfriheten og lojalitetsplikten.

Dette spenningsforholdet var nylig oppe i en sak for Sivilombudsmannen. En ungdomsskolelærer var blitt ilagt en advarsel for en kommentar hun skrev i et kommentarfelt på Facebook. Arbeidsgiver mente at kommentaren tilkjennega manglende forståelse for lærerrollen, og at den ikke var forenelig med formålsbestemmelsen til opplæringsloven, som læreren var forpliktet til å opptre i samsvar med. Arbeidstakeren var uenig, og mente at advarselen utgjorde et urettmessig inngrep i yringsfriheten henne

Offentlig ansatte har vid adgang til å ytre seg offentlig

Sivilombudsmannen oppstilte som utgangspunkt at arbeidsgiver ikke kan reagere på en offentlig ansatts ytringer, med mindre det foreligger en åpenbar risiko for skade på arbeidsgiverens legitime og saklige interesser. Offentlige ansatte har vid adgang til å gi offentlig uttrykk for meningene sine, også om arbeidsgiveren oppfatter ytringene som uønskede, uheldige eller ubehagelige. Etter en konkret vurdering ba så Sivilombudsmannen kommunen om å vurdere saken på nytt og trekke tilbake advarselen. Det forelå ikke holdepunkter for at læreren i undervisningssituasjonen ikke hadde opptrådt på en tillitsvekkende måte. Sivilombudsmannen mente at ytringen på Facebook var i kjerneområdet for yringsfriheten, og at lærerens lojalitetsplikt ved fremsettelsen av ytringer først og fremst gjaldt i undervisningssituasjonen. Her var ytringen fremsatt på lærerens fritid. Samtidig har Høyesterett slått fast at ytringer utenfor undervisningssituasjonen kan få betydning for forholdet mellom yringsfrihet og lojalitetsplikt dersom de er «egnet til å bryte ned det omdømme og den tillit som det er nødvendig at en lærer har».

Kommunen trosser Sivilombudsmannen

Det spesielle med denne saken er at kommunen på tross av Sivilombudsmannens uttalelse, nå velger å opprettholde advarselen til læreren.

Selv om Sivilombudsmannens uttalelser ikke er juridisk bindende, så har Stortinget forutsatt at forvaltningen skal rette seg etter dem.

Sivilombudsmannen skal påse at forvaltningen ikke utøver urett mot den enkelte, og er viktig for å sikre tillit til forvaltningen. Det kan derfor virke svært uheldig dersom forvaltningen ikke innretter seg etter ombudsmannens uttalelser. Sivilombudsmannen nyter stor respekt og det er ytterst sjeldent at uttalelsene hans ikke følges.

Som en hvilken som helst annen styringsrettsbeslutning, så kan rettmessigheten av en advarsel bringes inn for domstolene. Etter at det ble klart at kommunen ikke vil trekke tilbake advarselen til læreren, har Sivilombudsmannen kommunisert at han er innstilt på å anbefale søksmål. I så fall vil læreren vil få fri rettshjelp i saken.